

SCHJØDT

Søndre Østfold tingrett
Borbergata 10
1767 Halden

Oslo, 5. mai 2021
Ref.: #54838-501-8763822.1

SLUTTINNLEGG

TIL

SØNDRE ØSTFOLD TINGRETT

Saks.nr: 20-187442TVI-TSOS/THAL

Saksøkere: Nils Jørgen Olsen
Busterudkleiva 38, 1778 Halden

Mona Storm Andersen
Busterudkleiva 38, 1778 Halden

Nils Petter Nilsen
Atomveien 28C, 1777 Halden

Sanna Johansson
Fosseveien 57, 1792 Tistedal

Kristina Arvidsson
Fosseveien 57, 1792 Tistedal

Ulrikke Espelund,
Sollihøyda 4, 1783 Halden

Øivind Jacobsen,
Likollveien 15, 1781 Halden

Jan Erik Winås
Nesveien 15, 1798 Aremark

Solvår Werenskiold
Gårdsknappen 88
2280 Gjesåsen

Saks.nr: 20-143133TVI-HEDM

Gillian Raynes Godtfredsen
Schiøtts vei 9
0286 Oslo

Prosessfullmektig for saksøkerne: Advokat Hugo P. Matre
Advokatfirmaet Schjødt AS
Postboks 4104 Sandviken, 5835 Bergen

Rettslig medhjelper for saksøkerne: Advokatfullmektig Anders Ødegård
Advokatfirmaet Schjødt AS
Postboks 2444 Solli, 0201 Oslo

Saksøkte: Elvia AS,
org. nr. 980 489 698,
Postboks 4100, 2307 Hamar

Prosessfullmektig for saksøkte: Advokat Mari Reitzel Bjerke v/advokatfullmektig Liv
Heidi Pauline Elisabeth Sommerfelt Helle
Advokatfirmaet Haavind AS Postboks 359 Sentrum,
0101 Oslo

Partshjelper: Energi Norge Postboks 7184 Majorstuen, 0307 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Mari Reitzel Bjerke Advokatfirmaet Haavind
AS

Saken gjelder: Negativt fastsettelsessøksmål for at nettselskap ikke
skal avbryte (stenge) overføring av elektrisk energi

1. INNLEDNING

Vi viser til rettsbok av 5. februar 2021. Frist for sluttinnlegg er 5. mai 2021.

2. PÅSTAND:

påstand:

1. Elvia nett AS har ikke rett til å stenge av strømmen til Nils Jørgen Olsen, Mona Storm Andersen, Nils Petter Nilsen, Sanna Johansson, Kristina Arvidsson, Ulrikke Espelund, Øivind Jacobsen, Jan Erik Winås, Gillian Raynes Godtfredsen og Solvår Werenskiold fordi de nekter Elvia å installere AMS-målere.
2. Nils Jørgen Olsen, Mona Storm Andersen, Nils Petter Nilsen, Sanna Johansson, Kristina Arvidsson, Ulrikke Espelund, Øivind Jacobsen, Jan Erik Winås, Gillian Raynes Godtfredsen og Solvår Werenskiold tilkjennes sakskostnader.

3. PÅSTANDSGRUNNLAG

Saken har sin bakgrunn i at nettselskapet Elvia truer med å stenge saksøkernes tilgang på strøm. Begrunnelsen for stengingen er at saksøkerne nekter Elvia å installere trådløse AMS-målere i sine boliger, fordi de får smerter og plager av utstyr som kommuniserer trådløst og/eller utstyr som bidrar til "skitten strøm". Målerne er installert som ledd i et prosjekt for å effektivisere driften av strømnettverket i Norge.

Saksøkerne mener de helsemessige konsekvensene av teknologien i forbindelse med AMS-prosjektet er utilstrekkelig utredet, og at omfattende forskning på feltet ikke er tilbørlig hensyntatt. Saksøkerne viser her både til egne erfaringer med reaksjoner på eksponering for menneskeskapte elektromagnetiske felt av ulike typer, og til forskning som tilsier akutte helseplager, til forverring av allerede eksisterende helseplager, såvel som til økt risiko for alvorlige helseskadelige virkninger over tid som slike målere på grunn av tekniske egenskaper medfører både på miljø og mennesker.

Det fremlagte i saken samt de sakkyndige vitnemålene skal underbygge følgende punkter.

1. AMS-målere med radiosender skaper et miljø der *AMS-målerens mikrobølgede radiokommunikasjon* – alene og/eller i samspill med andre miljøstressorer – gir forhøyet risiko for helseplager og -lidelser – akutt og over tid, og at
2. selv når målerens sender er fjernet/deaktivert, skaper måleren gjennom ulike slags *kabelbunden spenningsstøy og overharmonisk støy* – i dokumentet omtalt med samlebetegnelse *skitten strøm* og *skittenstrøm* – et miljø som – alene og/eller i samspill med andre miljøstressorer – gir forhøyet risiko for helseplager og -lidelser – akutt og over tid, og at
3. dette (pkt. 1 og 2 over) skjer uavhengig av om målerne holder seg innenfor tekniske krav til EMC (elektromagnetisk kompatibilitet) eller ikke, og at

4. de to fenomenene - *mikrobølget radiokommunikasjon og skitten strøm* – er nær beslektede fysiske fenomener som i begge fall vil spre seg i boligen der måleren er plassert, og må ved normale situasjoner påregnes å være til stede i form av elektromagnetiske felt med egenskaper som i relevant, publisert, fagfellevurdert forskning er funnet å gi ugunstig påvirkning av biologisk materiale og derigjennom gi forhøyet risiko for helseplager og -lidelser – akutt og over tid - selv ved intensiteter (normalt kalt «styrke», og målt bl.a. som nT, V/m og/eller $\mu\text{W}/\text{m}^2$) som ligger under gjeldende anbefalte grenseverdier, og at
5. slike ugunstige helsemessige resultater er etablert gjennom gjentatte, uavhengige forskningseksperimenter, *in vitro* så vel som forsøk *in vivo*, og støttes av epidemiologisk forskning og kan til dels begrunnes gjennom godt etablerte årsaksforklaringer, og at
6. ugunstige helsemessige resultater utgjør et klart og overveldende flertall av tilfanget av primærstudier, og at
7. slike resultater er etablert gjennom et omfattende tilfang av forskeres litteraturgjennomganger, og at
8. dagens gjeldende anbefalte grenseverdier (i Norge) er utformet utfra retningslinjer som angir *referanseverdier* beregnet kun for å beskytte mot raskt foreliggende helseskader fra akutt oppvarming (radiofrekvensområder) og nervestimulering som gir hallusinasjoner el.l. sensoriske inntrykk (lave frekvensområder), og disse retningslinjene inneholder et stort omfang unntak fra hva som faller inn under helsevirkninger som referanseverdiene skal beskytte mot, og at
9. *pulsing* – en fellesbetegnelse som omfatter ulike former for brå variasjoner av det elektromagnetiske feltet, herunder signalmodulering, hyppige strømbrudd fra SMPS-type strømforsyninger, elektrisk støy fra elektronikk, overharmoniske, m.m. – er i forskningen solid påvist som ekstra bioaktivt, men ikke hensyntatt i de i Norge gjeldende retningslinjene og grenseverdiene for forbrukervern, ettersom de – ved forskriftsregulert utstrålt effekt og foreskrevne sikkerhetsavstander for teknologiene – normalt i forbindelse med konsumentmarkedet ikke gir høy nok gjennomsnittlig energiavsetning over tid og areal til å skape skadelig oppvarming, og at
10. pulsing i ulike varianter som fra forskning er kjent for høy biologisk påvirkning, er til stede både i AMS-målerens mikrobølgede radiosignaler og i deres skittenstrøm, og at
11. det foreligger i forskningen innen medisin og biofysikk utstrakt aksepterte forklaringsmodeller for hvordan *miljøstressorer* – herunder mikrobølgede elektromagnetiske felt – ved intensiteter som ikke skaper oppvarmingsskader, påvirker biologien og skaper slike meget varierte virkninger som observeres i epidemiologiske studier, og at

12. de anvendte grunnlagene for fastsettelse av de i Norge gjeldende retningslinjene for strålevern ikke tar hensyn til, men avviser og/eller neglisjerer, forskningsfunnene nevnt over, og at
13. de i disse grunnlagene angitte *referanseverdiene* er gjort gjeldende som generelle *grenseverdier* ved at de legitimeres gjennom kjeder av evalueringsprosesser i form av utvalgsbaserte *litteraturgjennomganger/evalueringsprosesser*, og at
14. det tilfanget av litteraturgjennomganger som hevder at denne nevnte forskningen *ikke bør legges vekt på og «ikke er sikker nok»*, og derigjennom legitimerer de i Norge fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet ("DSA") anbefalte grenseverdier for mikrobølget radiokommunikasjon og for lavfrekvente elektromagnetiske felt, bygger på sterkt kritiserte evalueringsprosesser utført av utvalg som er under sterk internasjonal kritikk for næringstilknytning, ensidighet, faglig svake evalueringer, bruk av svak bevisføring basert på forskning som ikke finner skadesammenhenger, bruk av «mekanistiske» evalueringskriterier som ikke er tilpasset forskning på biologisk påvirkning men forenklete fysikk-betraktninger, og basert på urimelige beviskrav for å være «sikre nok» bevis – så som manifesterte skadevirkninger, absolutte, konsekvente funn og komplette årsaksforklaringer og påvist overførbarhet til mennesker - som ikke med rimelighet kan oppnås i empirisk biologisk forskning, langt mindre i forskning på biologiske komplekse reaksjoner, og på krav som gir uendelige muligheter for å forsinke innføringen av restriktive tiltak, og at
15. disse vurderingene av «ingen sikre nok funn» av biologisk skade står i direkte konflikt - eller i skarp kontrast til - det store flertall av forskningsfunnene og med konsensus innen uavhengig forskning, og med forskningen som gjør positive funn og derigjennom vitenskapsmetodisk har høyere beviskraft enn forskning som ikke gjør funn, og at
16. påstander om at strålingen fra AMS-målerne er "svak og sjelden" skyldes feilmålinger, uegnede målemetoder, og tvetydig terminologibruk, i det «svak stråling» innen stråleverket brukes om all ikke-ioniserende stråling under oppvarmingsintensiteter og *a priori* men feilaktig antas ikke å kunne skade, og at
17. påstander om at eksponering for slik stråling er ufarlig, er i strid med etablert forskning og med gjeldende normer for HMS og forbrukerbeskyttelse, og er i konflikt med de grunnlagsdokumenter som norske anbefalte grenseverdier for eksponering hviler på, i det dette grunnlaget understreker en viss usikkerhet om virkninger, og at
18. innføringen av AMS-målere derfor er gjort på uforsvarlig vis, uten forutgående konsekvensutredninger av helse- og miljøaspekter ved de valgte teknologiene, og at
19. de aktuelle AMS-målerne tilfører bomiljøet uheldige og skadelige miljøegenskaper, og at dette påtvinges beboerne, ettersom de ikke kan fjerne den miljøstressoren som *mikrobølget radiokommunikasjon og skitten strøm* utgjør, uten samtidig å miste strømmen, alternativt at de påføres betydelige investeringer

- i skjermings- og filtreringsutstyr som de normalt ikke har kjennskap til behovet for, ikke har kjennskap til hvordan fungerer, eller hvordan de kan skaffe seg, og at
20. en del personer får akutte helseplager av disse målerne, selv når senderne er fjernet/deaktivert, og at
  21. saksøkerne har akutte helsemessige reaksjoner og/eller helseplager som passer inn i de symptomknipper (syndromer) som i fagfelleverdert, publisert forskning er funnet å kunne forårsakes av eller stimuleres av eksponering for menneskeskapte elektromagnetiske felt, og at
  22. en slik situasjon som beboerne settes i ved påtvunget installasjon av nye målere – med eller uten aktiv mikrobølgesender – er i strid med gjeldende lovverk på en rekke punkter, og at dette er ikke bare juridisk, men også etisk uforvarlig og uheldig utfra et folkehelse- og samfunnsansvarsperspektiv, og at
  23. de helsemessige konsekvensene er *ikke en åpenbart urimelig innvending mot installasjon av ny måler*, hva enten det gjelder en måler med eller uten radiokommunikasjon.

Elvia og partshjelperen har visst til at installasjon av AMS-målere er pålagt nettselskapene av det offentlige. Dette er ikke helt korrekt. Det offentlige har pålagt plikter til å installere automatiske strømmålere. Det er nettselskapene som har valgt teknologien, både de som kommuniserer trådløst, de deler som bidrar med skitten strøm og de manglende deler eller kvalitetskrav som kunne redusert eller hindret dette.

Tilsvarende er det gjort unntak fra installasjonsplikten til selskapene dersom installasjonen er til vesentlig og dokumenterbar ulempe for sluttbruker. I praksis har det fra nettselskapene vært krevd legeerklæring for å innvilge slikt fritak. På grunn av motstridende retningslinjer fra ulike myndigheter, og ulik tolkning og praktisering blant leger og nettselskap, har det være vanskelig for mange å få innvilget fritak, blant annet for saksøkerne.

Saksøkerne ber på denne bakgrunn om dom for at Elvia ikke har rettslig grunnlag for å avbryte (stenge) overføringen av strømmen.

4. RETTSREGLER

Saksøkerne ber om dom som fastslår at Elvia pålegges å ikke stenge overføringen av elektrisk energi.

Det rettslige grunnlaget for Elvias varsel om stenging er nettleieavtalen som samsvarer med forbrukerkjøpsloven § 48a. Etersom loven ved motstrid går foran, konsentreres fremstillingen om forbrukerkjøpsloven § 48a.

Saksøkerne mener forbrukerkjøpsloven ikke gir grunnlag for stenging i foreliggende tilfelle.

Dette skyldes for det første at § 48a ikke er anvendelig, fordi den ikke gjør et relevant unntak fra leveringsplikten til Elvia i energiloven § 3-3. Tvisten omhandler ikke opprettholdelsen av gjensidighet i et kontraktsforhold, men urettmessig bruk av kontraktsmessige verktøy for å

tvinge igjennom omstridt teknologi. Forbrukerkjøpsloven § 48a utgjør følgelig ikke et relevant unntak.

Vilkårene i forbrukerkjøpsloven § 48a er uansett ikke oppfylt. Det foreligger ikke vesentlige kontraktsbrudd, det foreligger relevant fare slik nevnt i første ledd bokstav a og saksøkernes innsigelser er ikke "åpenbart grunnløse" jf. første ledd bokstav b.

5. BEVIS

Saksøkerne vil føre de dokumentbevis som er fremlagt i saken.

Mona Storm Andersen og Gillian Raynes Godtfredsen vil avgi partsforklaring. Forklaringene vil tjene som vitnemål for øvrige saksøkere.. Saksøkerne vil videre føre følgende sakkyndige vitner:

- David Carpenter
- Else Nordhagen
- Odd Magne Hjortland
- Einar Flydal
- Magda Havas

6. FREMDRIFTSPLAN

Partene arbeider med et omforent forslag til fremdriftsplan.

7. KORT OM ELVIAS VARSLEDE KRAV

Elvia har varslet krav om tilgang til strømmåler for avlesning, vedlikehold og utskiftning av strømmåler. Som nevnt av saksøkerne i tidligere planmøte, er tvistelovens ordning at den saksøkte for å få selvstendig dom i samme rettssak, må fremsette motkrav overfor saksøker jf. tvisteloven § 15-1 annet ledd. Inndragning av nye krav skal skje etter reglene i tvisteloven § 15-4, og kravene skal forkynnes etter reglene i tvisteloven § 12-4. Slik oppfølging har ikke skjedd. Kravene reist av Elvia er blant annet ikke forkynt for saksøkerne, jf. tvisteloven § 12-4. Saksforberedelsene er nå avsluttet. Som varslet i planmøtet, er det ved manglede formell fremsettelse av motkrav ikke prosessuelt grunnlag for å behandle kravene under rettsforhandlingene.

Saksøkerne vil nedlegge påstand om frifinnelse, men ettersom motsøksmålet aldri har blitt forkynt, nedlegges i denne omgang ikke selvstendig påstand for kravene reist av Elvia.

Dette prosesskriv er lastet opp i Aktørportalen.

ADVOKATFIRMAET SCHJØDT AS

Hugo P. Matre
Advokat PhD (H)